

БРАНИЧ

Право прекупа — Jus protimiseos.

Рад. М. Никодијевић, судија варошког суда.

(4)

Предмет законског права прекупа.

Наш Законодавац, дајући законском праву прекупа у § 670. Грађанског Законика дефиницију, одредио је одмах и код којих ствари може бити права прекупа; он почиње: „Што се непокретних добара тиче као миљкова и баштина,“. У § 671. Грађ Зак., који говори о дужностима продавца према лицима овлашћеним на прекуп каже: „У случају продаје непокретних добара. . . .“. Као што видимо наш је Законодавац овде био јасан и нема сумње да је законско право прекупа установљено само код непокретних добара.

Покретна добра за законско право прекупа су потпуно искључена и то из сасвим умесних и оправданих разлога. Ми смо видели да је законско право прекупа велико ограничење права својине, па према томе и велика сметња за што лакшу циркулацију непокретних добара. Видели смо тако исто да је Законодавац ту сметњу и то ограничење установио само ради тога да спречи сувишну парцелацију непокретних добара, а опет у циљу да помогне и одржи задругарски и заједнички живот, а и да тако неподељена непокретна добра даду максимум приноса т. ј. много већи него што би онако подељена могла дати. Па када законско право прекупа не би имало исти циљ и код покретних добара који и код непокретних онда је законодавац сасвим умесно урадио што законско право прекупа није установио и код покретних ствари, које су непрестано у саобраћају, чиме би се баш тај тако по привредни живот потребан саобраћај готово сасвим укочио и онемогућио.

Као што видимо подела ствари на покретне и непокретне код примене права прекупа добија своју пуну примену. Несумњиво да се мора имати потпуно одређен појам о томе: које су ствари покретне а које непокретне. То ће се питање решити, опет, на тај начин, ако се у непокретне ствари уброје само оне које за такве одређује Грађански Законик, јер смо видели да је код примене и тумачења

прописа о праву прекупа забрањено екстензивно тумачење.

Могло би да нам се наметне само питање да ли законодавац, с обзиром на набрајање: у § 670. није хтео да изузме која непокретна добра из установе права прекупа. Г. Ж. Перић у свом пом. делу на стр. 169 сасвим умесно објашњава да је то набрајање само *exempli causa*, а никако лимитативно. Дакле, законско право прекупа постоји код свих непокретних добара била она у вароши, или на селу, под зградама или без и тих. Тако је *de lege lata*, али *de lege ferenda* законско право прекупа сасвим би требало укинати, или у најмању руку укинати га за имање по варошима. То своје гледиште образложићемо на крају.

По себи се разуме да се право прекупа простире и на све припатке, пертинеције, јер *accessorium sequitur rei principale*.

Аустријски закон предвиђа само уговорно право прекупа, па је дозволио уговарање тога права и код покретних и код непокретних ствари. Немачки, пак, закон предвиђа законско право прекупа само за санаследнике и исто дозвољава само код непокретних ствари (*Grundstücke*), а уговорно дозвољава и код једних и код других.

Субјекти законског права прекупа.

Ми смо видели да други део § 670. каже: „Таква лица су смесници или заједничари, родбина најближа, која би право наследства у продатим добрима имала, која би по закону наследила, и суседи први и комшије“, У почетку смо навели и Законодавно Решење од 14. маја 1847. год., којим је право прекупа за суседе и комшије укинута. Овде да наведемо још и то да је предлог за укидање тога права потекао од ондашњег Министра Правде, и он је тај свој предлог овако мотивисао: „Уверивши се искуством да се због комшиског права у куповини непокретних добара велика замешателства и парнице порађају, учинило је... Совету предложено, да се исто комшијско право укине...“ (Г. Никетић, пом.

дело стр. 283. и 384. и Ж. Перић. пом. дело стр. 171.) Државни Савет је тај предлог онд. Министра Правде усвојио и право прекупа за комшије и суседе укинуо.

Законско право прекупа је једна сасвим застарела и за данашње прилике штетна установа, па је врло добро што је бар право прекупа за суседе и комшије укинуто. Према наведеноме сусед би данас могао да има право прекупа само у том случају, ако је он истовремено и смесничар или презумптивни наследник продавчев.

Данас, дакле, имамо свега две врсте лица овлашћених на законско право пракупа: смесничаре и родбину.

1. Смесничари.

Као што смо већ видели Законодавац је у § 675. смесничару, или заједничару, како се он тамо изразио, дао право на прекуп. То право је Законодавац дао сваком смесничару, заједничару, или савласнику непокретног добра; он, дакле, не прави разлику на који је начин смесништво или савласништво постало. Постоји ли смесништво онако како га је означио § 215. Грађанског Законика, одмах се мора узет да за смесничаре постоји и право на прекуп. Као што се види сасвим је све једно за постојање права прекупа код смесништва да ли је смесништво постало уговором, санаслеђем, из легата, или макаквим правним послом којим је могуће конституисати смесништво. Ако суд само нађе да постоји смеснички однос, ма на који начин тај однос постао, он одмах сваком смесничару мора признати и право на прекуп.

Шта је, пак, смесништво, сусвојина, или заједничка својина речено је, као што напред напоменусмо, у § 215. Грађанског Законика, који гласи: „Ствар једна покретна или непокретна може и неколицини припадљети, и онда се они на целу ствар односе као једно лице. И право њихово бива право заједничко, ако није коме од њих особита чест назначена, која искључиво њему и припадљети.“ А детаљно изучавање установе смесништва, сувласништва, или сусвојине као н. пр. постанак, врсте смесништва и т. д. не би могло доћи у расправу о праву прекупа, већ у засебну расправу о смесништву.

Оно што је важно размотрити код смесничарског права прекупа јесте: *Начин на који смесничари своје право прекупа треба и могу да врше.*

Када су у питању само два смесничара, дакле, смесничар, који свој идеални део заједничког добра хоће да прода, и смесничар, који на том делу које се продаје, полаже право на прекуп, начин вршења права прекупа је прост. Овлашћени на право прекупа своје право врши сам испуњујући све законске одредбе и примајући све купчеве обавезе на себе. У том случају нема сумње, да се право прекупа мора да употреби на цело добро које се продаје, и да вршење права прекупа зависи само од смесничара овлашћеног на право прекупа.

Тако исто није тешко решити питање права прекупа ни онда ако има више смесничара овлашћених на право прекупа, а они са смесничарем, који добро продаје, имају подједнаке делове у заједничком добру, и сагласни су у томе да сваки искористи своје право прекупа. Ту би сви они имали да врше прекуп на онолико подједнаких делова добра које се продаје, колико њих има примајући истовремено на подједнаке делове и обавезе купчеве.

Ако има више смесничара овлашћених на право прекупа, а сопственици су неједнаких делова заједничког добра и сагласни су да сви своје право прекупа искористе, они ће учествовати у прекупу сразмерно својим деловима у заједничком добру, а по тој сразмери примити и обавезе купца.

С обзиром на непотпуност законских прописа, теже је решити питање: на који начин се врши право прекупа када има више смесничара овлашћених на то право, а они нису сопственици подједнаких делова заједничког добра, нити су сви сагласни на вршење права прекупа; као и када има више смесничара који су сопственици подједнаких делова заједничког добра, али нису сви сагласни на вршење права прекупа.

Код ова два случаја је потребно размотрити да ли неупотреба права прекупа од стране једног смесничара, као и ако неупотреба права прекупа једног смесничара не гаси право прекупа осталих смесничара, да ли ти остали смесничари морају да врше прекуп целог добра, које је у питању, или само сразмерног дела њиховим деловима у заједничком добру. У овом последњем случају би део продатог добра, сразмеран деловима оних који не желе своје право прекупа да употребе, остао слободан.

Ми смо раније видели да је *ratio legis* права прекупа комасирање непокретних добара т. ј.

спречавање распарчавања непокретних добара. Код сродничког права прекупа је Законодавац, несумњиво имао у виду и један чисто морални моменат, на име, да непокретно добро не иде у туђе руке, већ да, ако то сродници хоће, остане у њиховим рукама.

Најчешћи је случај да су смесничари везани и сродством (задруга) и да би и без смесничког односа имали право на прекуп. Али се дешава да извор смесничком односу није задруга, већ да је смеснички однос створен вољом смесничара, па када се и таквим смесничарима даје право на прекуп, онда је јасно да је главни циљ праву прекупа груписање непокретних добара. А када је праву прекупа главни циљ груписање непокретних добара, онда се то груписање несумњиво потпуније постиже када се ма и једном од смесничара призна право на прекуп и поред тога што сви остали смесничари не би желели да своје право прекупа употребе. Јер, на тај начин непокретно добро остаје у рукама смесничара и групише се, док, ако би се одустанком од права прекупа кога од смесничара. право прекупа за остале смесничаре угасило, непокретно добро не би могло бити прекупљено и отишло би у руке трећих лица. Још би се више заједничко непокретно добро распарчало ако би продавац свој део продао неколицини купаца а смесничара који би били вољни да врше прекуп не би то могли да учине због тога што се неко од смесничара тога права одрекао и тиме угасио и право прекупа и осталих смесничара.

У осталом и сама институција права прекупа би била доведена у питање, ако би право прекупа оних смесничара који желе да га употребе, зависило од воље оних који не желе да га употребе. Ту би право прекупа готово увек било изиграно, јер би продавац лако могао наћи начин да се са једним од смесничара споразуме, да се овога права прекупа одрекне и да тако угаси право прекупа и осталих смесничара.

Остаје нам још да расмотримо начин на који смесничари своје право прекупа могу да врше, када се неко од њих одрекао права прекупа, и шта бива са делом добра које се продаје сразмерном делу заједничког добра онога који се права прекупа одриче.

Видели смо да смесничари са подједнаким квотама у заједничком добру учествују и у праву прекупа са једнаким деловима, примачући на подједнаке делове и обавезе купчеве. Тако исто видели смо, да смесничари који

имају неједнаке квоте у заједничком добру учествују у прекупу сразмерно тим својим деловима, а по истој сразмери примају и обавезе купчеве.

И ако Грађански Законик такву поделу учествовања није изречно предвидео, нити се може видети да је то јуриспруденција усвојила, ипак се она, сагласно принципу, да једнаким правима припадају и једнаки терети и обратно, мора усвојити. Такво решење томе питању дао је и Г. Перић у пом. делу, на стр. 182., где каже: „Ми мислимо да ћемо бити ближе Законодавчевој намери, ако на ово питање дамо тај одговор да ће смесничари вршити право прекупа сразмерно своје делу у заједничкој ствари: то изводимо из правила које постоји н. пр. код наслеђа и по коме одговорност наследника за дугове заоставштине стоји у сразмери са њиховим наследним делом, дакле обавеза је сразмерна величини права; кад се величина обавезе одређује према величини права, онда тако исто треба да се и величина права-овде права прекупа-одређује према истој мери и на исти начин, то јест према величини оног што је познато, овде према величини права које смесничари имају у заједничкој ствари.“

Из свега овога може да се утврди, да смесничари који врше право прекупа а имају подједнаке квоте у заједничком добру, учествују у прекупу поједнако т. ј. по главама, док они, који немају подједнаке делове, учествују сразмерно својим деловима.

Да разгледамо још да ли прекупци могу да врше прекуп само на делове сразмерне њиховим деловима у заједничком добру, а да делови оних који се права прекупа одричу остану слободни, или морају да прекупе цело продајно добро, тако, да, сразмерно својим деловима у заједничком добру, прекупљују и делове оних смесничара који прекуп не желе да врше.

На то нам питање не даје одговор ни Грађански Законик, нити, пак, јуриспруденција, те и ту морамо пронаћи решење које би одговарало духу закона и намерама законодавца. При тумачењу нејасних законских прописа о праву прекупа морамо увек пред очима имати главни циљ који право прекупа има, а то је комасирање имања. Кад то знамо онда нам је и на горе постављено питање лако одговор дати. Комасирање ће се постићи само онда ако се прекуп врши над целим добром које се продаје. На тај начин оно се не дели и остаје у рукама смесничара, док, ако би се

узело противно, један би део остао у рукама прекупаца, а други отишао у руке трећих лица чиме би се постигао баш супротан циљ ономе који је праву прекупа постављен.

Могло би да се постави још и питање: да ли смесничари, у случају да продавац имање прода једноме од њих, имају право на

прекуп. Држећи се тога, да је циљ праву прекупа комасирање имања одговор би био негативан. Имање остаје као својина једнога од смесничара а не иде у руке трећег лица, те, према томе, и право прекупа губи свој *raison d'être*.

(наставиће се)

Судски казнени регистар — Casier Judiciaire

Адам П. Лазаревић, писар Б. Апелац. Суда.

§. 1.

Значај и организација ове установе

У Француској постоји установа позната под именом: „Casier Judiciaire“, она се састоји у овоме. Код сваког првостепеног суда (*tribunal d'arrondissement*) постоји један орман подељен на одељке, који су обележени по азбучном реду, и у те одељке (компартимане) остављају се изводи из акта по осудама по јединих лица. Захваљујући, овој установи, поред осталих практичних користи које пружа правосуђу, нарочито је олакшано утврђивање поврата.

Ми ћемо овде, укратко изложити садању организацију ове установе и изнети извесна мишљења, која о њој постоје

Ова установа у своје данашњем облику релативно је скоријег датума. У Француској је уведена 1850. год. циркуларом министра правде, а на предлог државног тужиоца при суду у Versailles-у, званом Boneville de Marsangy. Регулисана је пак, доцније детаљно законима: од 5. августа 1899. и од 7. јуна и 13. новембра 1910. год.

Али први почетци, управо клице ове установе датирају се још из давне прошлости и треба их потражити у најстаријој историји Кривичнога Права. Она је изазвата практичком потребом да се на неки начин обележе они, који својим радњама вређају правни поредак и нарушавају законима утврђени ред у друштву. Зато се и данас у обичном животу каже: да извесне људе треба жигосати као деликвенте, јер су наклоњени вршењу кривичних дела. А код старих народа постојао је обичај да се злочинац жигосе, да се, дакле, као такав обележи. Жигови су били разни за разна дела.

Као центар за прикупљање података који се уносе у С. Ј. узет је суд окружни по месту рођења дотичних лица. Ако се пак то

тиче некога лица, чије је место рођења немогуће утврдити, онда се листе са подацима таквога лица остављају у нарочите одељке, као и листе странаца, који немају ни место рођења ни домицил у Француској.

Сваки пут, по извршности судских пресуда и решења, донетих по делима за која је предвиђено увођење у С. Ј., суд узима њихов резиме, који ставља на један формулар звани „Билтен № 1“. Сви билтени који се тичу једнога истог лица, па било да се односе на његове осуде код разних судова, скупљени су на једном истом месту. Када је потребно да се сазна прошлост једнога лица, а које има података код суда, онда се из билтена № 1. прави извод и ставља у билтен № 2, ако је тај извод интегралан, а ако је само делимичан, онда се исти ставља у т. зв. билтен № 3. Билтени који се односе на странце или лица непозната порекла, шаљу се за централни казије при Министарству Правде.

Што се тиче садржине тих билтена, она од прилике, обухвата ове елементе: име и презиме осуђенога, имена његових родитеља године старости, место рођења, занимање, затим квалификацију и место извршења дела име суда који је одлуку донео, — и друге личне и стварне податке.

Casier Judiciaire стоји под влашћу и надзором државног тужиоца при дотичном суду. Трошкови око истог падају на терет округа а за тачност датих података лично је одговоран надлежни чиновник, над којим води надзор Министарство Правде. Да би се избегла претрпаност, сваке десете године врши се преглед билтена; па се билтени умрлих лица, као и она која су навршила 80 година старости, уништавају.

У прво време С. Ј. био је јаван: сваки поједи ац могао је добити из њега извод података о једним трећем лицу. Али су против те јавности ускоро устали многа чувени прав-

ници у Француској, па и сам парламенат, те је јавност ове установе ограничена на тај начин, што сада извод података може добити само државна власт и појединац, који би тражио своје личне податке.

Да би се спречи-те могуће злоупотребе при издавању билтена са изводима из С. Ј. предвиђена је у закону казна затвора за све оне који би, помоћу лажног представљања ствари успели да прибаве билтене са изводима неког трећег лица. Исто тако предвиђен је поступак за отклањање евентуалних грешака у казију; које грешке могу бити објективне и субјективне, т. ј., или је неко лице погрешно уп-сато, или му је грешком придодата казна некога другог лица. Исправке те врше се преко држ. тужиоца. Ако пак државни тужилац не би хтео одобрити тражену исправку, онда се заинтересовано лице може жалити надлежном суду и тражити да се тражена исправка, ако јој има места, изврши.

И у Немачкој од 1. окт. 1882. год. постоји ова установа организована на истој основи као и у Француској, а позната је под именом: *Strafregister*.

У Аустрији систем судског казног рет-стра уведен је законом од 1. јануара 1898. год. и носи име *Strafregister*-а као и у Немачкој. Што нарочито карактерише аустријски систем јесте то, што је као центар прибирања података узет окружни суд по месту домицила, — насупрот француском и немачком систему, по којима је при одређивању тога центра, меродавно место рођења дотичних лица. Када је у питању странац или лице без познатог домицила, онда се њихови билтени (*Strafkarten*) држе код државног тужиоца онога суда који је осуду изрекао. Један пак примерак билтена шаље се увек Министарству Правде за потребе статистике.

* * *

И код нас постоји при Министарству Унутрашњих Дела т. зв. антропометријско одељење, које је уређено по закону о мерењу, опису и идентификовању криваца, од 20. децембра 1904. год. У томе одељењу налази се један нарочити орман подељен на преграде, које су означене по азбучном реду. У те се преграде стављају листе, т. зв. фише (од француског: *les fiches*), са подацима посланим поменутом одељењу од судова из Србије и Црне Горе. Фише свију лица чије презиме почиње истим словом стављају се у исту преграду. По чл. 7 пом. закона, судови су дужни, да сваки случај осуде појединих лица

због безчасних дела, достављају непосредно пом. одељењу. — Али је све то далеко од тога да би могло задовољити оне потребе, којима једна оваква установа треба да послужи.

Што се тиче издавања података, у колико их има, код нас је усвојена у пракси најшира јавност, т. ј., сваки онај који жели може добити извод из фише једнога лица, само ако се уредно обрати одељењу молбом и плати прописну таксу.

§ 2.

Општи погледи на установу *Casier Judiciaire*.

Установа С. Ј. дала је повода оштрој критичности. Појединци су нарочито истицали суровост те установе, говорећи при томе да се увођењем осуде у С. Ј., осуђеноме одузима могућност да поврати свој углед и положај у друштву. Али се с друге стране, та установа брани са још јачим аргументима да је С. Ј. неопходно потребан — *indispensable* — за кривично правосуђе.

И доиста, за добро функционисање кривичног правосуђа, т. ј. да би се могло постићи правилно примењивање казне противу кривца, због извршеног кривичног дела, потребно нам је темељно и јасно познавање основних појмова кривичног права. Ти основни појмови јесу кривично дело, кривац и казна. Апстрахујмо општу доктрину, која игнорише појам кривца. — Пошто се примена казне појављује као последица постојања ова два прва појма, кривичног дела и кривца, она је и детерминисана тим појмовима, и увек, када се утврди природа, кривичног дела и тежина кривице, гесп. природа кривца, примена казне сама по себи, не представља релативно велике тешкоће.

Циљ је увек да се казна одмери према величини кривице, с обзиром на индивидуалност кривца, — а интерес, који установа С. Ј. представља за кривично правосуђе, и састоји се баш у томе, што је она у вези са учењем о сразмерној примени казне према ступњу кривице и индивидуалним психичким особеностима лица у питању, као и са учењем о сузбијању поврата. Јер једна иста радња, извршена од разних лица, и која је произвела исте последице, биће кажњена различито и то према индивидуалности извршиоца и његовом ранијем владању.

Судовима нашим, пак, често је немогуће да прибаве све елементе и податке, који су по-

требни за правилно и правично одмеравање казне. Да се добије потребно уверење о владању једнога кривца, обично треба дуго чекати, пошто се осуде појединих лица код нас готово нигде нарочито не бележе, нити се систематски уређују, тако да је судска прошлост извеснога кривца често непозната и самој ужој околини његовој. У место свих података, судови обично добивају од надлежних власти, онај лаконски и уобичајени извештај: „Именовани је непознатог владања и непознатог имовног стања.“ Услед тога су могући случајеви да невини буду гоњени, а да повини избегну заслужену казну. Установа С. Ј. увелико отклања ове незгоде, и увек се тачно зна, где се треба обратити за податке о извесном лицу.

Што се тиче питања, да ли установа С. Ј. утиче позитивно или негативно на смањивање криминалитета, оно је врло дискутовано. По неким увођење осуда у С. Ј. не само да не смањује криминалитет, већ га, што више и повећава и подстиче оне који су једном осуђивани, на поврат. Они своје гледиште правдају тиме, што се веле, тим увођењем осуђени, тако рећи, жигоше, и на тај начин издваја из друштва, те ће тако, остављен самоме себи, у место да се поправи, нагињати и даље вршењу кривичних дела, немајући наде на васпостављање свога угледа у друштву — па ће тако, веле, чешће доћи и до поврата.

Међутим правилније нам изгледа мишљење по коме увођење осуда у С. Ј. важи као једна врло целисходна мера за сузбијање

криминалитета и отклањање поврата. Јер се тим увођењем проширује јавност осуда и омогућава евиденција деликвената, а јавност је несумњиво, бар у принципу, једна криминално политичка мера *par excellence*. Пошто многе људе, код којих су морални осећаји и обзира ослабили, од вршења кривичног дела не задржавају ник кви унутрашњи обзира, већ једино и искључиво страх од казне и њеног дејства, — дакле страх од законске осуде и од осуде јавног мњења. Према томе, ако би се и могло према деликвентима имати каквих обзира, то би могло бити само из хуманих, а никако из каквих криминално политичких разлога.

Поред осталих спорних питања, спорно је и питање о правној природи ове установе. А на име о томе: да ли се упис у С. Ј. има, с правног гледишта, сматрати као казна, или је то једна обична административна мера, потребна за добро функционисање кривичног правосуђа?

— Нема сумње, да је тај упис једно зло које погађа осуђенога. То је једна акцесорна казна, према владајућем мишљењу, али која може имати тежих последица за осуђенога често и од саме главне казне, пошто је то једно перманентно обележје, докле све оно што нигде није забележено и нарочито сачувано, подлежи заборава, а људи брзо заборављају.

Напомињемо на крају да бисмо радо поздравили систематско увођење ове установе и код нас.

Адвокат

— Анри Робер —
с француског Т. Илић.

Одбрана

Једноставност одбране ће несумњиво зачудити човека који, радознано, уз шетњу, проведе један тренутак у суду.

Поводом тога, сећаш се наивних, ну значајних речи које сам чуо једнога дана кад је један врло познат и врло духовит адвокат завршио једну од својих најлепших одбрана. „Ко је то?“ упитао је неко из публике, очевидно узбуђен овим лепим даром. „Како, одговорили су му, ви га не познајете! па то је метр Интел!“ — „Доиста?“ наставио је овај скоро неверујући, „То је метр Интел? Како просто говори!“

Заиста; скоро увек се мисли да велики адвокат мора бити хучан и пун великих речи.

Скоро увек, међутим, тачно је обратно.

Слушалац увек очекује велику грлатост „позе“ ефекте рукава,^{*)} мелодрамски тон, патетичке аргументе.

Свакако ово мишљење је врло распрострањено, ну оно је исто толико и нетачно, или, бар, оно је давно престало бити тачно. Можда је некада, у романтично доба, адвокатски ред подлегао у извесној мери зарази

^{*)} Дугачки и широки рукави на свечаним хаљинама („тоге“) које француски адвокати облаче приликом давања одбране.

WWW.MNLIP.BS
УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

„модерног жанра“ и ударио и сам путем велеречитог и плачног патоса.

Можда су, чак, неки адвокати, чије су сузне жљезде биле врло љубазне, успели ни из живота и људског срца. Ну то мора бити дискретна и уздржана емоција, која се даје погодити и која не пада свом тежином, која пробија кроз извесне акценте и никад се не открије цела.

Ништа није нежније него театралност у адвокатској клупи, нити ништа о асније по ствар која се брани. Још меркуриалије из 16. столећа говорећи о дисциплини одбране, саветовале су адвокатима да дају своје одбране „искрено, кратко и елегантно.“

Ове три речи су још истините.

Данас је немогуће дати концизнију и тачнију дефиницију идеалне одбране.

У колико више стече искуства у својој клупи при одбрани, адвокат у толико више има угледа и у толико више се труди да се саобрази овоме моделу искренности, концизности и елегантне једноставности.

Нека се, у осталом, нико не превари: ако ништа није лепше ништа није ни теже него та највиша једноставност у одбрани.

У том погледу, беседништво је слично сликарству: да би човек остао при битном потезу, у коме се, у исти мах, изражавају истинитост сижеа и личност уметникова, треба да доста влада својом вештином.

Треба знати све и хтети заборавити све.

Треба скинути оне празне украсе, одлучно склонити у страну оно страшно вештачко цвеће, познато под именом „реторички цветови.“

Треба да одушевљава једино жар убеђења треба да крајњи циљ буде свих предмет свих напора.

Треба, најзад, пристати на самозаборав, да би се мислило само на ствар и резултат које треба добити.

*

Али није довољно хтети.

Природна даровитост и техничко васпитање су тако исто потребни, да би човек успео као адвокат.

Количина потребних знања за вршење адвокатскога позива постаје из дана у дан све већа. Значи већ много кад се помисли и на количину знања коју су захтевали наши преци, који су у том погледу захтевали врло много.

Адвокат Ками, рођен 1740, оставио нам је у својим писмима о адвокатском позиву,

мишљење о студијама које је он сматрао потребним за образовање адвоката достојног тога имена. Ками набраја знања која су по његовом мишљењу најпотребнија; то су: „Хумане науке, књижевност, историја, права, политика.“

У праву: од неопходне потребе је дубоко познавање природнога права, јавног права, римског, канонског, трговачког, црквеног, француског грађанског, краљевих наредаба, обичаја и јуриспруденције.

Треба, наравно, да је човек прочитао и подробно проучио следеће писце: Платона, Цицерона, Гроцијуса, Пуфендорфа, Кумберланда, Монтескјеа, Потјеа, Кижаса, Годфроа,

Тако исто, адвокату не треба да је непознати социјална економија, ни политика.

Напослетку, пошто је ушао потпуно у тајанствене лепоте практичке процедуре, може помишљати на пријем у стан и учешће у конференцијама библиотеке адвокатског реда.

Такви су били прописи адвоката Камиа.

Цицерон није ни мало мањи у захтевима које упућује младим адвокатима свога времена.

У бесмртном дијалогу Тускулума о особинама беседника, Красус саветује младима студије песника „због тесног односа који постоји између фигура у поезији и беседништву,“ и због тога што поезија има „један ритам и број“ који се слажу са периодима у беседништву.

Ну, сама за себе, поезија може дати само складан облик а потребна је још и „суштствена срж,“ коју ће дати проучавање филозофије, историје и права.

Истина, Антоан, Красусов такмац, презриво изјављује да је све то излишно и да је, за беседника једно једино знање неопходно потребно: познавање људског срца.

Умети читати душе, размрсити осећања својих слушалаца, да би им се у свима приликама, говорило тачно језиком који она желе и очекују, — то је, по Антоану, битни особина беседника!

Ну, кад се добро погледа, зар ова особина не захтева још многе друге, да би и сама могла постојати? Да би се у свакој прилици говорило пригодним језиком, зар није потребно стећи пре тога читаву ризницу различитих знања, међу њима и оних који препоручује Красус?

Не уздајмо се у беседничку лакоћу, ако јој не претходе брижљива проучавања и ако је не подржава и одржава рад.

Њени први успеси могу засенити, могу бити пуни обећања по изгледу.

Ну, опијен својим почетком, адвокат који се поузда само у своју лакоћу неће стићи далеко. Ако буде занемарио рад, ако не буде писао да би формирао свој стил, ако не буде богатио своје памћење, ни обнављао и увећавао своје знање опажањима, размишљањем разговорима и нарочито читањем, он ће ускоро пасти у понављања, у баналност, и убрзо у интелектуалну бесплодност.

И сама његова лакоћа, на коју је рачунао, изневериће га једнога дана или ће постати само отужно ћаскање без вредности.

Принуђен да понавља самога себе, сиромашећи непрестано, лени импровизатор ће ускоро постати свој властити папагај, и свети пламен беседништва неће више оживети његове празне речи.

Доиста, импровизација није, као што многи мисле, интелектуално чудо, као што је Мојсијево, кад је ударом штапића отворио извор у стени.

У импровизацији извор се отвара тек ако је претходно беседник умео нагомилати скривену ризницу речи, слика, идеја, знања, из које ће датао тренутка, имати само да црпе пуном руком. У ствари, импровизација није ништа друго до резултат дугог рада на прикупљању.

Док је за један дати случај, например, било спремања, чији механизам могу лако видети све очи, дотле је у импровизацији, напротив, спремање даље, посредније, и оно у многоме остаје невидљиво и несхватљиво.

Слушаоцима се чини да импровизатор, у току свога говора и према потреби, брзо, нагло проналази аргументе којима се служи.

Он их доиста проналази, ну то само у етимолошком смислу речи, то јест он их налази тамо где их је — каткада много раније пре тога — поставио својим читањима, проучавањима, опажањима, на дну свога памћења мање или више несвесно.

Одатле се они нагло пењу, шибāju на неки начин, под напором његове воље, под сударом речи које се дозивају и преплећу.

Дух убрзо засветли и загреје се, од тога памћење се поврати и затрепери цело под звуком гласа који у њему пробуди тајанствене одјеке.

Мозак почне да ради грозничаво, и нека виша ведрина, већа брзина мисли руководи избором и логичким редом аргумената; реч постане јака и шира у исти мах, и нађе дирљивије и тачније нагласке. Једне идеје повлаче у налет друге, слике, им даду више живота, снаге, боје: интелектуални механизам импровизације је у покрету!

То је природан дар, несумњиво, ну од нас зависи хоћемо ли га изгубити или развити онако исто као што од нас зависи атрофија или развитак мишића.

Они који су без овога дара могу га, у великој мери, стећи прогресивним вежбањем, ну само по цену истрајнога рада, богатства и гипкости духа, коме су потребни рад и храна, обнављани без престанка, да не би полако утрнуо у сан близак смрти.

Још један случај дела одвођења из § 188 казн. зак.

Ми смо недавно на овоме месту, у бр. 2 стр. 25 „Бранича“, објавили и критички пропратили један случај погрешног разумевања § 188 казн. зак., износећи том приликом и своје мишљење, да је одељење К. С. под Бр. 5297 тај конкретан случај — кривични процес отменог Р. Т. — расправило на погрешном разумевању § 188 казн. зак.

У томе конкретном случају пом. Од. К. С. је, одобравајући решење првостеп. суда, којим се оптужени Р. пушта „испод суђења“, — нашло, да у представљеној радњи оптуженог Р. није било битних елемената за постојање крив. дела одвођења из § 188 к. з., т. ј. није било одвођења *преваром* или силом, нити принуде на венчање, односно на блудно сношење.

Међутим, о. с. К. С. од 7. Јуна и 23. јуна 1924. г. Бр. 5462 и Бр. 5935, у два слична случаја одвођења, стала је на супротно по нашем мишљењу и једино правилно гледиште и дотичне одвођаче осудила на одговарајућу казну, и то једнога на 6 месеци затвора, а другог на 2 године робије.

Један од тих случајева састоји се, у главном, у овоме: Д. М. оптужен је суду, што је одвео својој кући М. кћер пок. М., у намери да се са њом венча, па то није хтео урадити него је, после блудног живљењ са њом, истукао и отерао од куће. Првостепени је суд, пресудом својом Бр. 33235 од 10. окт. 1923 г. пресудио био: да се опт. за дело из § 188 к. з. казни са две године робије. Ову је пре-

суду одобрио Б. А. С. под Бр. 7105. Но К. С. примедбама свога IV одељења од 7. маја 1924. г. Бр. 4341 поништио је ову пресуду Б. А. С. са ових разлога: „Да би постојало дело из § 188 к. з. битно је, да је неко женску преваром или силом одвео у циљу да је принуди да се са њим венча или у блуду живи, или да је другом на исти циљ преда, т. ј. потребно је да женска у случају преваре, а у тренутку одвођења, не зна где се и у коме циљу одводи, да је о овој околности у заблуди у коју је довео кривац својим махинацијама, обманама или лажним и измишљеним представкама и обећањима. Према томе, кад тужитељка представља да јој је оптужени обећао узети је за жену и са њом се венчати, па је она због тога драговољно отишла код њега да са њим невенчано живи до дана венчања, — онда у таквој радњи оптуженог што је тужитељку довео и са њом у блуду живео не може стајати дело из § 188 к. з. јер нема битних елемената за постојање овога дела, дакле, намере, пошто је тужитељка саму пристала да са оптуженим невенчано живи.“

Али Б. А. С., није могао усвојити поменуте примедбе К. С., већ је дао све противразлоге: „У томе што опт. Д., по свом признању на суочењу са тужитељком Миленом није се хтео венчати са прив. тужитељком, као и у томе, што је опт. Д., по сведоци сведока Р. М. и Ј. С., тужитељку, отерао од себе, К. С. налази да се опт. Д., у моменту одвођења, ради постигнућа свога циља, послужио преваром, представљајући лажно тужитељки да ће се са њом венчати, те је тужитељку одвео, не венчавши се са њом, са којом је, међутим према своме признању, на протоколу претреса бр. 30937, живео у блуду, те према томе постоје све карактерне чињенице за представљено дело из § 188 к. з. Приватна тужитељка и ако је знала зашто је опт. Д. одводи, ипак је она била у заблуди, јер је веровала да ће се опт. Д. са њом венчати, што он међутим није учинио, живећи са њом само у блудном одношају, што му је био поглавити циљ приликом одвођења. Принуда се састоји у самом лажном обећању брака од стране оптуженог, без кога прив. тужитељка не би пристала и блудни сношај. Како ово обећање није хтео испунити, то је тиме обелодањена његова злочиначка намера, да са прив. тужитељком живи у блудном сношају, који је такође, као циљ за кривично дело обећања, постављен у § 188 к. зак. Реч „принуда“ у овом зак. пропису не може се

схватити у буквалном смислу какве физичке принуде, као што се у примедбама К. С. хоће да представи, већ је принуда за овакво дело и онда, када се одведена лажним обећањима оптуженог нађе побуђена да пристане да буде одведена ради блудног сношаја“.*)

О. С. К. С., одлуком својом од 7. Јуна 1924. г. бр. 5462, нашла је: да *стоје* поменути *противразлози* А. С. као основани на закону, а да не стоје речене примедбе одељења К. С. те их је одбацио; па прелазећи на главну ствар, нашла је да је пом. пресуда Апелац. Суда брј 7105 на закону основана и стога је и *оснажи*, а тиме и дефинитивно расправила овај кривични процес.

Узрок за овако неједнаке и контрадикторне одлуке К. С. лежи поглавито у томе, за ове оптужене фаталном случају, што је дотични предмет додељен на решавање ономе одељењу, у коме су судије имале противно мишљење од мишљења *већине* опште седнице и што нижи суд није хтео да усвоји примедбе од К. С. већ је дао своје противразлоге, те је тиме дао законску могућност да овај конкретан случај изађе и пред општу седницу К. С. у којој *већина* стоји на гледишту: да за одвођача има кривичне одговорности када женску доведе у кућу, обећавајући јој да ће се са њом и венчати, па је доцније пошто је неко време са њом живео у блуду, — отера од куће.

Да се неби и у будуће десило, да слични случајеви неједнако и контрадикторно расправљају у нашем правосудју налазимо, да је императивна дужност К. С. чим се појаве

*) Г. Ђ. Ценић, у своме „Објасњењу Казнителног Закона“ (на стр. 583), коментаришући пом. § 188 к. зак. даје овоме слично мишљење: „Будући да превара и сила употребљена искључују да се може рећи да је женска имала слободно одредење воље да за варалицом или принудитељем пође, зато се ово преступљење и квалификује као преступљење противу личне слободе. — Овде не чини разлику је ли одведена женска поштена или не. Ово само може упливати на одредење веће или мање казне. Исто тако не чини разлику ни је ли одвођач с њом и пре одвођења блуд проводио или не. — Израз „принуди“ неће то да каже, као да и онај случај овде долази, где би одвођач принудио одведену на блуд. У овом § преступљење је свршено ако је преварена само одведена у цели тој, да се склони на блуд, и ова реч у овом § „принуди“ управ сматра се као приготовљење за насилно учинење блуда, а ако се над одведеном блуд насилно и учини, онда долази § овај у реални стичај (§ 69) са § 191 — Према напред наведеном не тражи се да је блуд са одведеном и извршен, већ је довољно да је женска у тој цели одведена...“

овакви саучајеви неједнаких одлука да одмах у својој општој седници на основу тач. 1 § 16 зак. о устројству Касац. Суда, донесе своју *начелну* одлуку, *обавезну* за све судове и *одељења* Касац. Суда, јер се тиме и најбоље утврђује тако потребна *сталност* наше јурис-

пуденције, која је, нарочито после рата, на жалост, постала прилично колебљива, чије штетне последице по углед нашег правосуђа, мислимо, није потребно нарочито истицати, ни доказивати.

Dr. Јанићије Јовановић

На новчане обавезе у злату, учињене после објаве рата до момента евакуације из земље, као и на оне новчане обавезе у злату и страним валутама, учињене за време окупације, без обзира где су учињене и кад се имају платити, — има се применити редовно законодавство, а не Привремени Закон о Ликвидацији Мораторног стања.

(Одлука опште седнице Касац. Суда од 6. априла 1925. г. Бр. 10712).

Детаљно третирајући питање „о исплати новчане обавезе у злату и страним валутама“ у броју другом и трећем „Бранича“ обећали смо да ћемо, на овим месту саопштити и одлуку опште седнице Касационог Суда по питању, што, ево, и чинимо. Та одлука гласи:

„Поводом захтева г. Министра Правде од 29. августа 1924. год. Бр. 55222 о томе да Касац. Суд, ако се са изнетим разлозима слаже донесе одлуку: 1) Како ће се исплатити новчане обавезе у злату, закључене после објаве рата до момента евакуације земље и 2) како се имају исплатити новчане обавезе у злату и страним валутама, примљене за време окупације, без обзира где су примљене и без обзира кад се имају платити, — Касациони Суд, у својој општој седници, проучио је постављена питања па је нашао:

Касациони Суд се не слаже са разлозима изнетим у предњем акту Г. Министра Правде јер сматра да се оба горе изложена питања не појављују као случајном омашком „непредвиђени случајеви“ у Привременом Закону о Ликвидацији Мораторног стања, већ као *намерно изостављени правни односи*, на које има да се примени *редовно* законодавство, и да се стога на њих не може применити „дух“ одредаба чл. 28 и 29 Привременог Закона о Ликвидацији Мораторног стања, нити се у томе смислу по чл. 56а. истог Закона, овде може доносити обавезна одлука за судове.

Питање о плаћању обавеза на злато и златну валуту, с погледом на време њихова постанка, једно је од основних питања које је законодавац у Привременом Закону о Ликвидацији Мораторног стања имао да расправи, и када је он у чл. 28 пом. закона, од-

ређено рекао из кога времена такве обавезе има у виду, онда се има разумети да се та одредба законска не односи и на обавезе и из другог времена, какве су обавезе овде у питању, већ да су такве обавезе намерно остављене примени редовног закона.

Стога, ако се сада, према промењеним приликама, појављује потреба да се то питање друкчије регулише, то се може учинити замо законодавним путем.

Међутим, налазимо да — иако је овака одлука опште седнице Касац. Суда, у *своје закључку*, правилна, т. ј. да се на горе означене обавезе има у конкретним случајевима применити само *редовно* законодавство, а не Привремени Закон о Ликвидацији Мораторног стања, — ипак њена аргументација: „да се оба горе изложена питања појављују као *намерно изостављени* правни односи у Привременом Закону о Ликв. Морат. стања“, — не може се у основи узети као сасвим тачна. Могу доћи у обзир само разлози које смо навели у нашем чланку на стр. 46 броја 3. „Бранича“. Касациони Суд после ступања на снагу Видовданског Устава, изгубио је право да доноси обавезне одлуке по Зак. о Ликв. Морат. стања У последњем ставу чл. 130. Устава императивно се налаже; „да се сви привремени закони, уредбе, правилници који се тичу ликвидације правног стања створеног ратом могу мењати *само* законодавним путем. Према томе, спорови о обавезама о којима је реч имају се расправљати према прописима нашег *редовног* законодавства, све дотле док се *законодавним путем* то друкчије не регулише:

Solicitor.

СУДСКА И АДМИНИСТРАТИВНА ПРАКСА

За спорове, који проистичу из „Предузећа Грађевина“ без обзира на занимање парничара и њихову парничарску улогу увек је надлежан трговачки суд.

(Одл. III од. К. С. од 2-1-925 Бр. 680).

К. С. примедбама од 2-II-925 Бр. 680 поништио је решење Прв. Суда за Град Београд од 13-XI-924 Бр. 5220 и нашао да не одговара закону: „зато што прописи тач. 2. § 16 закона о устројству трговачког суда одређују надлежност трговачког суда за парнице између свију лица без обзира на карактер њиховог занимања само ако се парница односи на какав трговачки посао т. ј. без обзира да ли је тај посао једнострано или обострано трговачки посао а предузеће грађевина из кога проистиче ова парница трговачки је посао предвиђен у тач. 7. § 17 зак. о устројству трговач. суда те према томе трговачки суд је надлежан за суђење овог спора“.

* *

И наши и страни правни писци дају једногласно супротну солудију питању о коме је реч у предњој одлуци К. С. Контроверсе нема.

Да цитирамо најпознатије:

Сп Радоичић. — Основи Трговачко Права Кр. Србије. Стр. 23: „Предузеће набављања, преноса, трговачког посредништва, комисионарства и грађевина, трговачки су увек за набављача, возара, сензала, комисионара и грађевинара, а за другу уговорну страну такви су само онда, кад она тај посао закључује ради трговине.“

Ђ. Ж. Ђорђевић. О трговачким пословима. Стр. 30: „Свако предузеће грађевина (§ 17 зак. о устројству трговачког суда). Закон овде не говори о једном послу већ о предузећу, према томе подизање зграда за своју потребу није трговачки посао. Под горњу одредбу потпадају предузимачи грађевина т. ј. лица која су изабрала за свој позив да другим лицима за извесну цену подигну грађевину, јер тада предузимачи спекулирају на цени материјала и раду лица која употребљавају при грађевини, а то је већ само по себи трговачки посао.“

Одредба нашег § 17. Зак. о Устр. Тргов. Суда превод је одребе чл. 653. франц. Трговачког законика.

Lyon- Saep & Renault, у своје капиталном делу *Traité de droit comercial*, 1889. I стр. 119. чл. 137 bis, тумачећи одредбу чл. 653 о трговачком послу „предузећа грађевине“ између осталом, кажу: „*Говорено је само о предузимачу. Што се тиче онога који поручује радове, који имају непокретности за објект, било да је појединац или јавна администрација, не врши акт трговачки, за то што се делање односи на непокретности*“.

*

Значај израза „предузеће“ јасно се види из осталих тачака § 17 зак. о устр. трговачког суда. У тач. 3. те одредбе каже се: „свако предузеће подвоза на суку и води“, а у тач. 4. „свако предузеће набављања“. Ако би се узело да је свако „предузеће“ трговачки посао и за једну и за другу уговорну страну, онда би, доследно тој логици, бродарска друштва, кочијаши и рабације морали тужити путнике за возарину Трговачком Суду, а лиферант, који је лиферовао што Држави, морао би да тужи Државу за своје потраживање Трговачком Суду! Наравно то би био апсурдум. „Предузеће“ подвоза на суку и води врши онај који превози, а не онај који услугу подвоза прима. „Предузеће“ набављања врши онај који испоручује набавку а не онај који је прима. Возилац и лиферант спекулирају на својим предузећима и за то су њихови поједини послови тих предузећа према њима трговачке природе.

То је случај и са „предузећем грађевине.“ „Предузеће“ грађевине врши онај ко другоме подиже грађевина, а не онај коме се подиже грађевину. Предузимач ту спекулира на радној снази, материјалу и т. д. гледајући да га грађевина што јевтиније стане од погођене цене, како би што више зарадио; стога је посао према њему трговачке природе. Лице коме се подиже грађевина на том послу не врши никакву спекулацију, и за то према њему не може бити трговачки посао.

Према свему овоме, по нашем мишљењу ова одлука К. С. заснована је на нетачној интерпретацији закона.

Д. С. П.

Кад Суд одбије потврду тапије од продатог имања, онда то имање остаје продавцу као његова својина и оно може бити предметом залогe продавчевих поверилаца.

(Од о. с. К. С. од 23-VI-924. Бр. 5901.)

Од. К. С. примедбама својим од 31. окт. 1923. г. Бр. 8841 поништено је решење лесковачког првостепеног суда од 28-XI-1922. год. Бр. 25228, са ових разлога:

По § 294. Г. З., да се неокретно добро на другом преписати може, нужно је да господар добра, по учињеном уговору или изјашњењу, сам суду лично престане и на то саизволи. Ово је, дакле, суштина законодавног наређења које важи при преносу неокретног имања са продавца на купца и по овом законском пропису као што се види, кад већ постоји уговор куповине-продаје некретног добра између продавца и купца и кад продавац пред судом даде изјаву да је своје некретно добро продао купцу и моли да се на купца пренесе тапија од продатог му имања сматра се да је тај уговор купо-продаје санкционисан од стране суда и да је тим актом купац ушао у сва дотадашња права продавца према купљеном, односно продатом добру. Од тога момента правно се сматра да је господар продатог добра-купац, а не продавац који је својом изјавом код суда пренос стварно извршио и сваки терет стављен на продато имање после продајног момента а за рачун обезбеђења дугова продавца, илузоран је и без вредности је законске по § 314 грађ. законика, јер је стављен на туђе имање-купчево. Са овога разлога без вредности је и без правних последица је у овом случају интабулација стављена на поменуто продато имање у међувремену изјаве продавца пред судом о продаји поменутог имања до издања тапије купцу, као на имање продавца и за обезбеду дуга продавчевог. Тај факат, што продавац приликом саслушања код суда о преносу поменутог имања на купца, није поднео уверење надлежне власти о остатку земље, те је првостепени суд својом одлуком „у архиву“ предмет овога преноса скинуо са дневног реда привремено, не може поништити вољу уговорача о продаји и преносу поменутог имања ни фактичко правно стање по коме је купац продатог имања постао сопствеником истог имања од момента изјаве продавчеве пред судом. Одлука суда „у архиву“ само је једна административна одлука, којом се само судска радња о пре-

носу тапије на новог господара купца одлаже до момента када се подношењем поменутог уверења о остатку земље задовољи законска потреба о сазнању суда да је пропис § 471 грађ. суд. пост. остао неповређен т. ј. да је продавцу сем продате земље остало још довољно земље по закону. Поменута одлука судска не може да има никакво правно дејство у погледу овога предмета а најмање дејство анулирања постојећег уговора о преносу поменутог имања на купца, јер да би једна одлука судска могла да произведе тако правно дејство она би морала бити саопштена заинтересованим странама које би имале права жалбе на исту одлуку, која би тек по својој извршности могла да произведе правно дејство, а овде није тај случај јер се одлука у „архив“ не саопштава заинтересованим. Њом се хоће само да натерају заинтересовани да у интересу брзог рада на време по наредбама судским поступају. Са наведених разлога незаконита је пресуда тога суда од 8-III-1912. год. Бр. 9578. и као таква не може опстати по закону.

Прв. суд није усвојио горње примедбе, већ је дао ове своје противразлоге:

„Не могу се усвојити горње примедбе са ових разлога:

I.

Из пресуде овога суда Бр. 9578 од 1922. год. види се да су овде у спору два парчета земље која стоје независно једно од другог, као и докази којим тужилац жели да докаже својину њихову тако:

1.) Тужилац Г. тражи својину земље купљену од туженог В. која постоји у селу Ш. За доказ својине овога земљишта, тужилац Глигорије се позвао на саслушање туженог В. од Н. првостепенога суда од 2-VI-1887 г. по коме је В. извршио пренос на њега, тужиоца, признајући и сам да је Н. Прв. Суд одбио потврду ове тапије зато што ни он ни продавац В. нису по наредби судској поднели уверење о томе да В. сем овога продатог имања остаје довољно земље како то тражи тач. II Правила Министра Правде додатих код чач. 4 а. § 471 грађ. судс. пост. Према овоме вели да интабулација туженог К. П. коју је 1908. год. ставио на ово имање, као својину В. а за дуг В. не вреди.

2.) Тужилац тражи и својину земље коју је вели купио од И. Л. а коју је И. продао тужени В. За доказ овог свог тражења поднео је уверење општинскога суда од 6-IV 1884 год. Бр. 1935 којим се тврди да је В.

ово имање продао И. Л. а које је И. доцније продао њему — тужиоцу. Ово суд истиче нарочито зато, што су примедбе II одељења К. С. обухватиле и ово имање под 2, ма да докази нису онаки, како их третирају примедбе.

II.

Погрешно налази II одељење К. С. 1.) да се, по § 294 Г. З. тужилац Г. има сматрати као сопственик спорног имања само по том основу што се тужени В. на дан 2-VI-1887 год. саслушао пред нишким првостепеним судом, да је део свога имања продао тужиоцу Г. 2.) да је по том основу, за тужиоца Г. ирелевантан факт што је суд одбио тапију од потврђаја, због неподношења уверења о остатку земље продавцу В. 3.) да се интабулације К. П. по § 314 Г. З. има сматрати за неважећу, јер је, вели се, стављена на туђе им ње т. ј. на имање тужиоца Г. а не на имање туженога В. као дужиика П. Овом погрешном мишљењу II одељења К. С. првостепени суд налази потврде у следећем: а) По § 225 у вези § 226 Г. З. да ко постане господарем ствари, мора је законом прибавити, с тим да се за свако законом прибављање ствари изискује пуноважан основ и закони начин, који су по § 227 грађ. законика и различни с погледом и на ствари које се прибављају. Услед тога је законодавац у § 292 Г. З., у вези законодавног решења од 16-IV-1850 год. В. Бр. 571 и 13 јула 1850 год. В. Бр. 1197 у погледу непокретних ствари прописао и засебан начин њиховог прибављања. Тако по § 293. грађ. зак. преносилац непокретних ствари мора бити сопственик истог, по § 294 грађ. зак. сопственик се мора лично или преко нарочито овлашћених лица пред првостепеним судом изјаснити да је дотично имање продао одређеном лицу, а по §§ 295 и 296 грађ. закона наређује се суду да по службеној дужности пази, да ли су испуњени сви услови које му ови и остали законски прописи стављају у дужност, те да пренос може бити извршен и потврда судска на новог господара - купца може следовати. Између осталог законодавац је у § 471 тач. 4 Г. П. у вези тач. II Правила министра Правде додатих код овога законског прописа императивно ставио у дужност суду да се при преносу непокретнога имања од стране лица које се земљоделством занима, претходно увери да ли дотични продавац сем продатог имања има још довољно земље за себе и своју породицу, како тај законски пропис тражи.

Како се из поднетог уверења види да је суд позвао наредбом продавца и купца да у остављеном року поднесу уверење о остатку земље продавцу В. па то нису учинили са чега је суд тада Нишки решењем својим од 12-VI-1903 год. Бр. 7452. одбио од потврде и преноса на купца Г. па пошто је ово решење извршно постало, акта оставио у архиву, а не само да је административном одлуком на коју стране немају могућност да се жале оставио акта „у архив“—онда се тиме има сматрати да је уговор куповине и продаје који је закључен између тужиоца као купца и туженога као продавца, *раскинут* без обзира на њихово саизвољење куповине и продаје јер се то противи одредбама § 538. грађ. законика по коме предмет трансакције између приватних лица *не могу бити ствари, које се тичу јавнога покрета и које нису могућне и дозвољене.*

Према овоме, сам протокол саслушања туженога В. пред Нишким Првостепеним Судом преставља само *пуноважан основ* за прибављање својине а никако као доказ да је продато имање постало његова својина, јер му оскудева *закони начин прибављдња*, а та је потврда судска о преносу тапије на купца Г. Пошто ни продавац В. ни купац Г. ни тада ни доцније, све до 1911 год. нису покретали питање о издавању тапије нити су подносили суду доказе о остатку земље продавца ни В. протестовали што је тужени А. ставио интабулацију на то имање за обезбеду свог потраживања од туженога Г. има се сматрати да су и тужилац Г. и тужени В. и сами сматрали да је уговор куповине и продаје између њих раскинут тако да је ово спорно имање остало као својина В. на које је тужени П. имао права ставити интабулацију па је и ставио, своју интабулацију на имање свога дужника туженога В. Ако би остало налажење II одељења К. С. да уговор куповине и продаје и даље стоји између тужиоца Г. и туженога В и да је по томе основу саслушање о преносу пуноважно и по њему тужилац постао сопствеником—онда би то одвело до таквих шпекулација између продавца и купца а на штету трећих лица, да би продавац са купцем могао спекулисати, према вериоцима, било једнога или другог. Другим речима поверилац продавчев зна из судских књига да је суд одбио од потврде тапију по којој је продавац извесно своје имање продао некоме, па стави интабулацију на то имање као својину продавчеву, па се доцније после 20 година одбијени купац по

јављује и тражи скинуће интабулације. Такви послови несмеју се дозволити и кад суд одбије тапију од потврђаја онда се зна да је то имање остало продавцу и да је оно његова својина које може бити предметом залогe продавчевих поверилаца. Поднето уверење општинскога суда да је В. то своје имање био продао неважеће је, нити преставља исправу какву предвиђа § 187 Г. П. по т. у вези § 188 Г. П. Према овоме примедбе оделења не могу се ни у колико односити и на ово имање, које је било и остало својина туженога В.

Општа Седница К. С. од 23 јуна 1924. Бр. 5901. усвојила је ове противразлоге а одбацила напредизложене примедбе свога оделења.

J.

Судије не могу бити председници, потпредседници, секретари или чланови политичког одбора (чл. 95. новог чиновничког закона)

(Мишљење о. с. К. С. од 26-IV-925. бр. 11502/24)

По питању тражења мишљења од К. С. од стране Министарства Правде у акту од 27 Децембра 1924. год. Бр. 82581 о томе: да ли се 2ги Одељак чл. 95. Закона о Чиновницима и осталим државним службеницима грађанског реда односи и на судије редовних судова или не, па према томе да ли судија може бити председник, потпредседник секретар или члан политичког Одбора, или на против за њих и данас важи у овом случају Закон о Судијама,—Касац. је суд у својој општој седници, на основу тач. 2. § 16. зак. о своме устројству, проучио истакнуто питање, па је нашао:

По 3-ћем одељку чл. 26. Зак. о Судијама од 4 марта 1911 године председницима и судијама редовних судова ускраћено је право кандидовања у округу или вароши своје службе за посланике народне или окружне скупштине као ни за члана среских скупштина. Исто тако забрањено им је истицати кандидатске листе, бити на њима представници и председавати политичким зборовима.

По чл. 5. Закона о Среским и Градским Судовима, судијама и осталом особљу среских и градских судова учествовање у партијском политичком животу ограничено је у још много јачој мери. Тако они не могу сазивати партијске зборове и учествовати активно на њима, подносити кандидатске листе за општинске, окружне и посланичке изборе, примати се за преставнике речених кандидатских листа кандидовати се на њима, нити у опште активно

учествовати у партијском политичком животу сем гласања.

Уставом од 28 Јуна 1921 забрањено је чиновницима, који врше јавну власт, да се кандидују у изборном округу своје територијалне надлежности чл. 73. Устава - међутим чиновници поменути у првом одељку пом. чл. 73-ег немогу се у опште кандидовати, ако нису најмање годину дана пре тога престали бити чиновници.

Најзад по садашњем Закону о Чиновницима и осталим држав. службеницима грађанског реда-од 31 Јула 1923 г. а на име по другом одељку чл 95 државни службеник, који према чл. 73. Устава нема у опште права да се кандидује за народног посланика, односно нема права да се кандидује у изборном округу своје територијалне надлежности не може у опште односно у изборном округу своје територијалне надлежности сазивати јавне партијске зборове или на њима бити часник нити се кандидовати. *Он не може организовати и престављати политичке странке и групе.*

По чл. 252 Зак. о Чиновницима и осталим држав. службеницима грађанског рада, овим је законом као доцнијим замењен - Закон о Судијама у колико није одређен који изузетак. У чл. 95 истог закона као ни у „прелазним наређењима“ глава XI-не одређује се никакав изузетак у погледу ограничења слободе судија у активном учествовању у партијском и политичком животу, па с тога се наређење другог одељка чл. 95 има односити и на судије редовних судова онако исто као што се односи и на чланове судије Управних и чланове Главне Контроле као врховног рачунског суда и остале чиновнике.

Да се овај члан односи и на судије види се и из тога факта, што је баш у трећем одељку истог члана забрањено и члановима-Судијама Касационог Суда као и члановима Државног Савета и Главне Контроле, да се кандидује за народне посланике у ма ком изборном округу.

У осталом, ако се наведеним законима жели, да се судија што више одстрани од учешћа у патријским и политичким борбама ради чувања судијског угледа и пуног поверења свих грађана у добро и непристрасно правосуђе редовних судова, онда се та циљ неће постићи, ако се судији само забрани, да председава политичким зборовима, који се ређе сазивају, а допусти му се, да може бити члан Управе партијске и политичке органи-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

зације. у којој је његова партијска и политичка активност много виднија и значајнија, јер баш Управи месног или окр. Одбора најглавнија дужност: организација пропаганда и представљање странке у свима њеним односима, толико пре, што је партијска функција чланова Управе трајна.

Према овоме, Касациони Суд је мишљена:

Да, према чл. 95 зак. о Чинов. и осталим службеницима грађанског реда Судије не могу бити председници, секретари или чланови политичког одбора.

Ј.

У споровима по основу пречег права куповине може купац захтевати од прекупца да у куповну цену урачуна и вишак вредности купљеног односно прекупљеног имања који је вишак потекао услед поправки, дозирања и т. д. истог имања у времену од куповине истог до његовог уступања прекупцу.

(Једна одлука опште седнице Касационог Суда.)

У пресуди од 26. децембра 1923. год. бр. 23250, прв. суд за град Београд је нашао:

„...Такође је неумесан приговор туженог К. и жене му Р. да су тужиоци били дужни да уз купопродајну цену положи и вредност извршеног побољшања спорног имања, зато што тужиоцима, ни једним законским прописом није наложена та дужност, а друго што они нису морали знати не само у којој је вредности било побољшање, него дали га је у опште и било. Тужиоци нису дужни водити рачуна о истоме све дотле, док се не утврди њихова егзистенција, њихова вредност и док тужени К. и Р. не истакну своје тражење на основу истих. Признање туженог М. да је ових побољшања било и да он пристаје туженом К. и Р. да накнади 250.000.— дин. констатовано у ранијем спору између туженог М. и тужених К. и Р. не може бити никакав доказ у погледу тужиоца Д. и Д. према туженима у овом спору, јер признања трећих лица не могу бити обавезна за парничаре, а још мање да служе као доказ о постојању неких чињеница, јер би се у противном могла доказати свака чињеница признањем ма кога лица, тим пре, што то признање потиче од М. који је такође тужена страна у овом спору, а признањем противне стране не могу се утврђивати релативне чињенице оспорене од друге парничне стране — § 178. грађ. суд. пост.“

Београдски Апелациони Суд, пресудом свога I одељења бр. 6274. од 1. октобра 1924. год. одобрио је горњу пресуду па и горњи разлог.

Међутим, Касациони Суд, примедбама свога III одељења бр. 10127 од 24. новембра 1924. год. поништио је иску пресуду Б. А. Суда па слествено и пресуду прв. суда а из разлога:

„У разлозима пресуде прв. суда. коју је А. Суд одобрио, констатује се да тужени нису дужни водити рачуна о побољшању спорног имања док се не утврди вредност тога побољшања и док тужени К. и Р. не истакну своја тражења на основу побољшања имања. На другом месту, у својим разлозима, прв. суд и наводи опет да тужени К. и Р. нису дужни платити спорну таксу и на вредност извршених побољшања, за то што накнада те вредности представља само противтражење и што ту накнаду тужени К. и Р. нису тражили па ни доказали да побољшање постоји. Према овим наводима прв. суда излази, да А. Суд узима да тужени К. и Р. нису у овом спору ни истакли своје противтражење: накнаду вредности побољшања спорног имања, већ да су односно накнаде те вредности учинили само један приговор без одређеног тражења.

„Тако схватање ствари није тачно, јер су тужени К. и Р. на против истакли против тражења о коме је реч. То се види већ из одговора њихова на тужбу, где су изјавили да су тужиоци били дужни да уз цену положи још 250.000 дин. на име издатака за подизање зграде и побољшање спорног имања коју је суму, веле, тужени М. у спору за раскид уговора пристао да им накнади ако се уговор буде раскинуо. У одговору на тужбу тужени су навели и то да су доцније подигли на имању још један салон чију би им вредност тужиоци имали накнадити ако би им спорно имање било досуђено. Исто тако и на рочишту су изјавили да је побољшање спорног имања саставни део овога: да тужиоци не могу вршити право прекупа када нису положили и вредност тога побољшања и на то платили таксу, и да они — тужени — као савесни држаоци нису дужни без накнаде те вредности имање тужиоцима да уступе. Осим тога тужени К. и Р. изјавили су на рочишту, да је вредност побољшања имања већ утврђена пресудом у спору за раскид и да је не треба понова доказивати, али ако суд нађе, да је то потребно, онда је, веле такође исто потребно да се та вредност

вештачењем утврди. Из свију ових навода тужених К. и Р. види се јасно да су они у овом спору истакли своје против тражење које истиче из В предмета тужилачке стране и које има везе са тражењем тужилачке стране. — II одељак § 342. грађ. суд. пост. Ствар не мења то што тужени К. и Р. изјављују да трошкови побољшања нису против тражења већ акцесорија предмета тужбеног тражења, те да за то тужени требају и те трошкове да плате као и таксу на вредност. С погледом на горе речено овде је према изјавама тужених К. и Р. фактички истакнуто против тражење њихово и оно не губи свој карактер само тиме што тужени нетачно схватају, да је оно што они потражују поред куповне цене, акцесорија, предмет тужбеног тражења, јер је то предмет судске оцене. Тужиоци у својој тужби не обухватају и побољшање имања што их у спору признају, већ на против тужени К. и Р. траже да им тужиоци, поред куповне цене, накнаде и вредност тих побољшања имања, а овако тражење није тражење тужилачке стране, већ у ствари против тражења тужених које истиче из онога што се тужбом тражи.

Према наведеном, А. Суд као и прв. суд нетачно је узео да овде не постоји против тражење тужених К. и Р. и тражење њихово да им тужиоци накнаде вредност побољшања спорног имања ценио само у погледу тога да ли су према наводима тужених тужиоци били дужни да, поред куповне цене, положи још и вредност побољшања имања и да на ту вредност плате и спорну таксу, већ је суд требао претходно да оцени да ли се на против тражење тужених К. и Р. има платити каква такса у смислу бр. 177. таксене тарифе и зак. о таксама, па пошто би то питање било расправљено, да уђе у оцену тога против тражења, према § 304 и 305. грађ. суд. пост.“

Б. А. Суд није усвојио предње примедбе касационог суда већ је дао следеће против разлоге:

„Истицање тужених К. и Р.: да су они на спорном имању, после куповине од туженог М., извршили побољшања на тај начин што су подигли нове зграде, — није учинено ни у одговору на тужбу ни на рочишту у форми против тражења, како се оно има схватити у смислу II става § 342 и § 94. грађ. суд. пост. јер за његово тражење морају важити и прописи, који се односе на тужбу.

„На против тужени су и у одговору на тужбу и на рочишту истицали: да побољшање који они цене на 250.000.— дин. и које им је и сам тужени М. признао, обећавајући им за време вођења ранијег спора о раскиду уговору, да им ту туму накнади, ако се уговор раскине, — повећава вредност имања и како су тужиоци положили само 250.000.— динара они на тај начин нису испунили услов из § 674. грађ. зак. па их треба са тога разлога одбити.

„Према овоме, ни прв. суд ни Апелациони Суд нису могли узимати сами иницијативу и овакав приговор тумачити као против тражење и узимати га као такво приликом пресуде у оцену...

„Ово у толико пре што тражење накнаде за извршење побољшања може увек бити предмет слободне парнице у којој тужени К. и Р. могу своје право тражити и тачну суму накнаде утврдити.“

Касациони суд у својој општој седници од 23. јануара 1925. год. бр. 292. нашао је да стоје горње примедбе његовог III одељења јер одговарају закону, а против разлоге А. Суда је одбацио.

Међутим, ми налазимо, да је становише прв. суда односно А. Суда у овом спору правилније а из разлога у њиховим пресудама односно против разлога наведеним, јер је јаче на закону основано, те према томе, строго правнички говорећи, једино по данашњим законима исправно.

Др Видан О. Благајевић адв.

СТРАНО ПРАВОСУЂЕ

Може ли се тужбом *negatoria* тражити направа каквог одређеног заштитног уређаја?

(Одлука Немачког Царевинског Суда V 53/24 од 12 јан. 1925).

Парничне стране власници су суседних земљишта. Из содне фабрике туженога про-

дире цефна течност на тужиочево земљиште, те му квари земљу и заседе. Тужилац, на основу целокупног прибраног доказног материјала, поред осталог, тражи и то да се осуди тужени да направи, дуж целе његове границе, један озидан канал, у дубини од једног метра, са одводом у градски канал

Апелација. Суд осудио је туженог у смислу тога захтева. Немачки Царевински Суд одбио је пресуду Апелације. У оквиру § 906 Г. З. може се сасвим у опште изрећи пресуда да се престане са одређеним утицајима (immissio) а означавање потребних мера за извршење тога отклањања резервисати екзекуцији. Означавање начина за то отклањање није у опште ствар тужиоца; то спада у дужност туженога, који се не сме ограничити у избору заштитних мера. Отуда, осуда туженога на једну заштитну меру садржи једно недопуштено ограничење. Према томе није допуштено да се тужени, на једну генерално истакнуту тужбу, осуди на тачно одређене мере, за то, што таква осуда садржи не један минимум према тужбеном тражењу већ нешто друго, може бити чак и један плус. Али тужилац је своје првобитно генерално формулисано тражење у томе променио, да он сада тражи израду ближе описаног канала. Тужени се није овој гротени тражења противио, нарочито није истакао да је тиме у избору заштитних на права недопуштено ограничен. То понаш ње мора се тако схватати, да тужени, у колико цеђна тачност прелази и у колико се тужиоцево тражење на заштитне мере пред судом као основано признаје, нема ништа да припротиву мере, коју је тужилац у својој траговори жењу истакао.

Deutsche Juristen Zeitung
Д. С. П.

Одговорност хотелијера из уговора о пријему госта протеже се и на отправљање пртљага на жељезничку станицу.

(Одлука Немачког Царевинског Суда VI. 492/24 од 21. нов. 1924.)

Тужилац становаше у фебруару 1920. год. у хотелу тужене стране у Берлину. На његову иницијативу однесе као носач означени му X., кофер на станицу. Ту кофер буде украђен. У њему беше, поред осталог, и тканина, коју је тужилац купио за своју модну радњу.

Тужена страна позва се у одбрани на истакнуту објаву у хотелу, по којој носачи, који од гостију примају налоге, не стоје у њеној служби, већ су самостални предузетници. Апелациони Суд услови осуду тужене стране на плаћање заклетвом тужисчево, да поменути објаву није прочитао. Жалбу тужене стране Царевински Суд одбаци. Одговорност из уговора о примању госта постоји. Са њим стоји у тесној вези отправљање путничког пртљага; то отправ-

љање понајчешће преузима сам хотелијер. Нарочито за берлинске хотеле не постоји никакав супротан обичај, са којим би гости можда могли или морали рачунати. Дакле тужена страна примивши туженога као госта примала је на себе уговором и отправљање пртљага. Оно што су портир А., и носач X. учинили у том правцу, појављује се према томе само као радња извршења у оквиру већ засноване обвезе за тужену страну. X., је од стране тужене постављен за преузимање ствари од гостију. Кофер са садржином, који му је тужилац предао, према § 701 одељка 2 Г. З., сматра се као предана ствар. Истицање објаве само собом није довољно да тужену страну ослободи одговорности. То би ослобођење тек тада наступило, да је тужилац објаву и прочитао.

Deutsche Juristen Zeitung
(Св. 8. 1925. год.)
Д. С. П.

Кад вређају добре обичаје уговори између лифераната о вештачком подизању цене и томе сличном?

(Одлука Немачког Царевинског Суда VI 424/25 од 24. децембра 1924.)

Странке дођоше у спор поводом једног закљученог уговора у фебруару 1921. због лиферовања возних карата градској општини за њене железнице. У судском поравнању од 12 фебр 1925 углавише са дејством од краја 1925 год. да тужилац израђује возне карте, штампане на хартији, а тужени штампане на картону. Тиме, требаше, по намери странака да буде један уговор о лиферовању, који општина већ имаше са туженим, делимице ван снаге стављен, и да тужиоцу буде омогућено, да на место туженога општини лиферује возне билете на хартији по ценама које је он сам утврдио. Стога је требало, ако би тужени од стране општине био тужен због неизвршења уговора, да трошкове и ризик тога спора обе стране по половину поднесу. Али је тужени и по закљученом поравнању општини папирне билете лиферовао. Он тврди да није могао општину склонити на то, да уговор са тужиоцем закључи, а као подлиферант тужилац није хтео да ради. Тужилац тужи и тражи осуду да тужени престане са лиферовањем. Прва инстанција осуди, друга одби, жалба Царевинском Суду остаде без успеха. Повреда благодарења и добрих обичаја морала би се, свакојако, негирати, да је странкама само до тога било стало да се у односу једне према другој тужиоцу преда

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

израда папирних билета. Али садржина поравнања отишла је даље. Тужени се фактички принуђаваше не да испуни свој закључени уговор о лиферовању са општином, већ да га прекрши, да би се тужиоцу омогућило да општини наметне веће цене. Такав уговор вређа добре обичаје, па баш да уговори који циљају на давање налога и вештачко повећавање цена, не би били неморални.

Ништавности поравнања не противи се околност, што је у питању поравнање пред судом закључено. И таква поравнања не могу садржавати повреду благонравља и добрих обичаја.

Deutsche Juristen Zeitung

(Св. 8. 1925. г.)

Д. С. П.

ОЦЕНЕ и ПРИКАЗИ

Свет. Вуловић: „Жене правници и наше правосуђе.“

Г. Вуловић је у својој брошурици под горњим називом, покренуо једно питање, које је заиста донекле пласирано са гледишта нашег позитивног законодавства, али не и са гледишта модерног права, које третира положај жене у друштву и држави доста повољно.

Не може се рећи, да смо ми законодавним путем акцептирали то модерно право, али се може рећи, да смо ми готови да његове главне принципе, нарочито оне, који се односе на права жене, да има учешћа у државним пословима, прихватимо и озаконимо.

Према томе Г. Вуловић, кад је баш хтео да покрене пом. питање, требао је да га стави на модернију и савременију основу, а не да се враћа за цео век уназад.

Он је покушао, да преувелича положај и важност судског писара на штету жене, али без успеха. Сви њени разлози због којих жена не би смела више остати у суду сасвим су фантастични. Жена данас у целој свету исто као и човек реагира на све друштвене појаве и односе, и интелектуално и осећајно. У тој својој акцији није се показала неспособнијом од човека.

Најмање се пак може довести у питање интелектуалност и интелигенција жене кад је видимо запослену у суду где има да врши мање интелектуалан посао него њене другарице: професори, лекари, инжењери и т. д.

Кад би меродавни фактори поступили са женама (судским писарима) онако, како жели Г. Вуловић, т. ј. да их најуре из суда, они би тиме оспорили могућност извесног правног и друштвеног прогреса код нас.

Да ли, ми који се стално и у јавном и у приватном животу позивамо на културне институције западних држава, можемо до-

пустити да жена код нас остане и даље субординирана човеку у потпуној мери.

У Енглеској, Немачкој, Чехо-Словачкој и т. д. жене данас поред политичких права, учествују и у државним пословима.

У Немачкој на последњим изборима за председника Републике, кандидовала се на неколико места Клара Цеткин, чувена немачка комунисткиња.

У Америци (јужно америчке државе) жена је чак и гувернер државе, те у томе звању она као највиша инстанца потписује и пресуде на смрт осуђених лица.

У свима пом. државама жена има куд и камо важније функције у држави, него што их има наша жена код нас.

Ја мислим да се г. Вуловић вара, кад вели: „Наше право, и ако у главном реципирано, неоспорно, да је у тренутку свога постанка, модифицирано и саображено, значило манифестацију правне свести народа. И та правна свест народа, у колико је реч о учешћу жене у државном животу, остала је и данас савршено иста и непромењена.“

Правна свест једнога народа еволуира интуитивно, с обзиром на број и компликованост животних односа, а модифицира се према савременим правним принципима, који важе као правна аксиома у извесном добу.

Правна свест нашег народа развија се по истом процесу.

Еволуција правне свести код нашег народа за последњих 10 година, могла би да се конкретније формулише, с обзиром на чињеницу, да је наш народ за време Европског Рата долазио у контакт са разним другим културним народима.

Тај контакт није био само физички; он је био и интелектуалан и моралан.

Наш народ бистар по природи, брзо је се упознао и са модернијим схватањима о жени. Он је упознао њен правни и друшт-

вени положај код културних народа, те је сад готов да ради на еманципацији жене.

Кад тако стоји ствар, како је онда дошао на ту мисао г. Вуловић, да наш народ и даље жели да третира жену као неку бесправну ствар?

Чини ми се да је господин Вуловић у својој брошури имао намеру, да оживи класичну немачку пословицу, да је за жену само: „Die Küche, die Kirche und die Kinder,“ што је прилично куражан гест с његове стране, с обзиром на околност, да су сифражеткиње на путу да извојују себи победу.

Ја верујем да данас има људи, који свакодневно понављају, да се „свет окренуо наопако,“ зато што виде жене са шишаном косом како се са пуно страсти боре за своја права.

Ови људи неће бити кадри да зауставе ток друштвеног и историског развитака.

Ненад Поповић.

Др. Драгољуб Аранђеловић, професор Универзитета.

НАСЛЕДНО ПРАВО с нарочитим погледом на грађански законик Краљевине Србије, за потребу слушаалаца. Београд. 8 стр. 1-176.-

У нашој доста оскудној књижевности Грађанског Права ово дело професора права Др. Аранђеловића на Универзитету у Београду заузеће угледно место. Аутор га је наменио потреби слушаалаца. Стога га је израдио концизно, али ипак јасно, прегледно и исцрпно: третирана је сва материја, која улази у домен Наследног Права у светлости новије правне литературе и страних законодавства; додирнута су сва контроверсна питања, која су се до сада у пракси појавила и дата им је солуција; где је потребно било за боље разумевање ствари, чињене су диверзије по другим областима Приватног Права. Дело је написано разумљиво и лако. Многобројни примери из правног живота олакшавају проучавање и разумевање. Аутор располаже оштрином схватања правних проблема и јаком логиком их решава. Ми у нашој правној литератури за данас немамо ниједног потпуног дела о Наследном Праву. Ово је прво. Стога ће ова књига корисно послужити и свима правницима, који се судском праксом баве, да се лакше оријентирају у појединим питањима из области Наследног Права.

Д. С. П.

К О В Ч Е Ж И Ћ

ЗА ГРУБЕ ГРЕШКЕ У СУДСТВУ И АДМИНИСТРАЦИЈИ

Неколики случајеви одложених рочишта

1) Суд у В. одложио је рочиште што ишје одређено од пријавника као „кратко“ за расправу питањг у одбачају парнице, већ као редовно за пресуђење (§ 100. грађ. с. пост.)

А. тужи за накнаду штете.

Тужени, у одговору истиче да је спор раније суђен и захтева одбачај парнице. Ако се то не усвоји одговара и на главну ствар.

Пријавник суда, не изнесе питање о траженом одбачају на претходно решење суду у смислу § 108. грађ. с. пост., већ одмах одреди рочиште за суђење.

На рочишту томе, суд пита „по дужности“ парничаре, пристају ли да се на овоме рочишту извиђа претходно питање о одбачају парнице или не? Тужени, разуме се, не пристаје, и суд по дужности одложи рочиште с тим: да се одреди друго, као „кратко“ за

решење истакнутога питања о одбачају парнице.

По овоме, суд као мисли, да се на редовном рочишту не могу извиђати и решавати претходна питања?!

2) Исти суд одлаже рочиште и пресуђење, да се страна прво закуне да извесну исправу нема (§ 203 грађ. с. пост.).

А. тужи за испуњење уговора.

Тужени, се брани и тражи да тужилац покаже оригиналну писмену обавезу његову коју сам тужилац крије; иначе да се одбије.

Обе стране, траже пресуђење. Ниједна клетву. Суд, одлаже пресуђење и доноси претходно решење, којом налаже тужиоцу ех офисіо да у смислу § 203 грађ. с. пост. положи клетву, да исправу којом се тужени брани нема. „Кад ово решење постане извршно пустити предмет у рад“, завршава се одлука!

3) Једно одлагање по § 112 грађ. с. посп. због решења надлежности.

Спор је пресуђен у првој инстанцији, но одреди се рочиште за дослеђење по примедбама вишега суда. На томе рочишту тужени оспори надлежност суду. Суд налази да је захтев неуместан и одбија страну од тражења. Али место да то узгредно питање реши у пресуди уз главну ствар, да би суђење ишло брже, доноси нарочито решење у смислу § 112 гр. с. пост. за ово „претходно питање после једнога пресуђења.

И тако рочиште по главној ствари се одлаже.

Ови и многи други примери, практичарима добро познати, зар нам не казују да наш истина застарео поступак не бива још горим, немогућим, што се не примењује по духу и постављеним циљевима ради којих постоји, већ се тумачи обратом као да му је циљ одуговлачење и одлагање?

По законодавцу, сваки спор би требало пресудити још на првом рочишту одређеном за пресуђење. Одлагање је изузетак и може се тражити са нарочитих разлога (§§ 130-137) А „рочиште једном продужено, не може се више ни из каквих узрока продужавати“ (§ 142 грађ. с. пост).

По пракси, међутим, по правилу и најчистије ствари, издржавања и томе сличну, не могу се свршити без неколико рочишта.

„Уредба за убрзање рада“ дала је баш нових разлога за одлагање, ту се овако рочиште одложи прво „ради процене вредности“ да се оцени надлежност, а за тим по поступку.

Зар се и та процена не може претходно и пре рочишта пречистити?

Одлагање је рак наше грађанске јурисдикције. Оно често и срамоти оне што суде. Јер народ по својој простој памети овако резонује: Неће бити да је поступак зато да омета и често онемогућава изрицање правде. Ваља да има ту неразумевања и до оних што суде. Јер „у рукама Мандушића Вука биће свака пушка убојита.“ Нека онај коме је поверена брига о правосуђу упита судове: колико су спорова пресудили на првом рочишту и колики број рочишта долази на једну одржату пресуду, па мало провиде да ли је свуда поступак крив?

Ако треба нека се даду и премије. Биће правда ипак јевтинија и правосуђа више.

Покривена инјустисија најгоре је стања.

Хр.

Б Е Л Е Ш К Е

† Димитрије Барбуловић

Адвокат из Скопља, преминуо је, пре кратког времена у Скопљу. Рођен је 1871. год. Свршио је правни факултет на Великој Школи у Београду а потом ступио у државну службу. Служио је у суду и полицији па је 1905. године био и окружни начелник. Али одма затим напустио је државну службу, одао се адвокатури, и остао је адвокат до смрти. Пок. Барбуловић био је маркантна фигура у скопљанском друштву и служио је на част адвокатском реду. Од две године на овамо био је председник Скопљанском Адвокатском Удружењу. Готово у свима хуманим и патриотским друштвима био је

један од оних који друштво крећу и држе. Био је старешина Соколског Друштва. Као патриота није се штедео. У рату су познате његово бравуре, које су га истакле као јунака међу резервниме официрима. Умро је као резервни потпуковник. Мислимо да ћемо га најбоље обележити речима које је употребио један његов колега у Скопљу у својој опроштајној речи у име Адвокатског Удружења.

„човек, који је целога века био добар као добар дан; грађанин, који је з живота био поштен и светао као сунце; војник, који је за Отаџбину крв пролио.“ Бог да га прости! Вечан му помен!

Уредник:

Д. С. Петковић, адвокат
Књегине Љубице улица број 1.

Штампарија „Меркур“

Београд,
Топличин Венац број 10

Власник:

у име
Удружења Јавних Правозаступника
Д. С. Петковић, адвокат
Књегине Љубице улица број 11.